

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XXVII. Alter Lutheri accessus ad Conuentum; & quae ibi acciderint.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

Alter Lutheri accessus ad Conuentum; & quæ ibi acciderint.

Quæ Wor-
matiæ gesta,
in causâ Lu-
theri, nar-
ratur in Vo-
lumine Ar-
chiuij Vati-
ciani, in scri-
pto, *Acta*
Wormatiæ;
præter cita-
tas Aleandri
litteras.

Post huiusmodi colloquium iniunxit Cæsar suo Confessario, ac Vicario Treuirensi, vt postridie manè vnâ cum Aleandro conuenirent de iis, quæ cum Luthero postero die essent agenda. At Aleander sollicitudine haud prorsus vacabat, gnarus multos, nomini Romano infensos, auctores esse Luthero, vt ea solùm retineret quæ contra Romanum Pontificem eiusque Aulam oblocutus fuerat, ceteris erroribus reuocatis. Quod si accidisset, minimè sperandum videbatur, vt Conuentus constatus ex tot profanis hominibus, ac sinistra opinione corruptis, in sententiam damnationis abiret. At vasti callidique homines, cuiusmodi erat Lutherus, student impensius nihil sibi nocere, quàm nocere inimico. Idcirco consilium ab eo reiectum; utpote quod omnem fidem suæ doctrinæ ademisset, si ore suo palàm omnibus fateretur, se ad eam vsque horam hæresiarum fuisse, soloque pœnæ metu coercitum à Christianis seducendis.

Itaque sequenti die regressus ad Conuentum Lutherus dixit: Libros suos tripartito diuidi posse: aliis religionis argumenta contineri, & ex iis multa ne ab aduersariis quidem damnari: se non posse, nisi conscientiam lædat, ab eorum doctrina recedere. In aliis, Romani Pontificis Decreta, ac Pontificiorum sententias impugnari: atque illorum reuocationem nihil aliud esse, nisi eam humani generis carnificinam communiri. Hic verò contumeliosis obiurgationibus debacchari cepit; quæ tamen illic Cæsaris auctoritate in illius ore suffocata sunt. Quare ad tertiam classem progressus, in ea dixit varios aculeos inesse ac probra in suos æmulos, Romæ assentatores & mancipia; ac sanè ingenuè fateri, se in pungendo mordendoque fines honesti transgressum; sed hoc ipsum in illos reiciendum, qui se prouocassent; nolle tamen eos libros retractare, vt is qui non sanctitatem sed doctrinam profitebatur. Satis se quidem hominem noscere, adeoque erroribus obnoxium: propterea se paratum esse de suis opinionibus cum quocumque mortalium disceptare; atque vbi sacræ Scripturæ testimoniis conuinceretur, suas offerre manus, quibus suamet Opera in flammis coniceret. Interea in ipsis contradictionibus agnoscere se Euangelicæ doctrinæ lineamenta, dicente Christo, *Non veni pacem mittere, sed gladium.* Dignum esse tantis Principibus, supplicem & innocen-

tem

tem ab impetu inimicorum tueri: Agi in eo negotio de communis Patriæ salute. Consulere proinde Cæsaris iuuentæ, neque recentis Imperij natalem infaustum redderent eâ imprudenti damnatione, inextricabilibus turbis Germaniam implicaturâ: neque fas, neque congruum esse, humanæ vtilitati res Diuinas accommodare. Cumque pergeret fusiùs sacrarum Literarum exemplis ea confirmare, interpellauit Treuirensis Vicarius; Si nouæ ab eo sententiæ proferrentur, fortasse cum Pontifice acturum fuisse Cæsarem, vti doctis integrisque viris examinandæ committerentur. Verùm, hos errores fuisse iam ab Ecclesia proscriptos in hæreticis Waldensibus, Piccardis, Adamitis, in Wiclefo, Ioanne Husslo, & Pauperibus Lugdunensibus. Eum deinde percontatus est, velletne Concilium Constantiense recipere, quod adeò Germaniâ venerabatur, quodque fuerat recens collectum ex vniuersis Christiani Orbis nationibus. Negauit disertè, propterea quòd Concilia quandoque aberrauerant, atque inter se discrepabant. Demonstrandum hîc suscepit Vicarius, non posse in rebus Fidei Oecumenica Concilia aberrare, nec discrepare. Sed Cæsar ad postremum Lutheri effatum horrore perculsus, colloquio interciso illum à Conuentu dimisit. Remigrauit ad hospitium Lutherus multis ex Frederici familiaribus deductus, populi que infinitâ multitudine, semper auidi exaturandi lumina iis spectaculis, quorum rumor quocumque tandem nomine percrebuerit.

4 Cæsar postridie manè, Septemuiris aliisque Principibus magnâ frequentiâ conuocatis, eorum sententias de Lutheri causa rogauit: petitoque ab illis ad respondendum spatio, subdidit Cæsar, velle se prius exponere quid ipse sentiret; iussitque recitari scriptum haud breue suâ manu exaratum, quod confestim cum Pontifice per suum Romæ Legatum communicauit. Pontifex verò & in Senatu Vaticano id perlegendum curauit, & Cæsari gratias egit literis studiosissimis, quibus per insolitam Pontificibus amoris significationem in eo literarum genere, suo chirographo aliquot versiculos adscripsit. Scripturæ sententia hæc erat: Compertum esse Conuentui, se ortum ducere ab Imperatoribus Christianissimis, à Catholicis Hispaniæ Regibus, ab Archiducibus Austriæ, ac Burgundiæ Ducibus, qui omnes cultu ac propugnatione Romanæ Fidei, veterumque Catholicorum Rituum illustres extiterant: proinde studere se, vti venerabatur memoriam; ita Maiorum suorum exempla prosequi, cum Religionem pristinam tuendo, tum ea potissimè quæ ab iisdem in Oecumenico Constantiensi Concilio re-

1520. cepta fuerant. Aduersari tunc huic Religioni cœnobitam male
 deceptum, qui non solum vniuersam fidelium classem tunc exi-
 stentem damnabat, sed vniuersam etiam à decem sæculis iam præ-
 teritam. Ideò apud se statuisse, regna, thesauros, amicos, corpus,
 sanguinem, vitam spiritumque profundere, ne tantum malum am-
 plius progredi sineret, cum tam graui sua ipsorumque ignominia.
 Cùm ad ea vsque tempora Germanorum natio inter alias præluxisset
 Iustitiæ Fideique cultu, non posse absque summo apud æquales
 ac posteros dedecore, in præsentia pullulantem illic, nedum hære-
 sim, sed qualemcumque illius tenuem suspicionem à se permitti.
 Quoniam igitur pridie illius diei pertinax Martini responsum om-
 nes audierant, placere tunc sibi quid haberet in animo Conuentui
 palàm facere; id autem esse, valde se pœnitere, tamdiu moram tra-
 xisse ad eam hæresim propulsandam. Quapropter nolle amplius
 Lutherum audire, sed ipsum dimittere, seuerè admonitum, vt per
 viam conditiones in concessa fide appositas exactè obseruaret, ne-
 que conciones habendo, neque populos seu publicis seu priuatis
 sermonibus ad res novas motiue concitando, neque villo pacto
 suorum errorum tabe inficiendo: dein penè statutum apud se esse,
 hominem persequi vti manifestum hæreticum; atque ab ipsis omni-
 bus postulare, vt in ea causa se gererent prout probos Christi cultores
 deceret.

Vniuersus Confessus iuit in sententiam Cæsaris, idque agebatur,
 vt postero die Martinus dimitteretur. Sed eadem nocte Lutherani
 præfixerunt in foro, vt iam insinuauimus, denuntiationem minarum,
 quã quadringenti nobiles coniurati minabantur, primò quidem
 Moguntino tamquam Conuentus Principi, deinde verò ceteris
 generatim Ordinum capitibus. Hæc denuntiatio, sumptis viribus
 à propinquitate nobilis cuiusdam Dynastæ, militari virtute formi-
 dati, ac Luthero studiosissimi, Moguntinum perpulit (qui pio ma-
 gis animo erat, quàm forti) ad Cæsarem communi nomine rogan-
 dum, vt per ipsum liceret denuò Lutherum interrogare, atque
 ad saniora consilia cohortari. Quamquam autem intrepidè Cæsar
 id pernegasset; tamen Saxo dedit operam, vt rursus vniuersorum
 precibus id à Cæsare deposceretur, adductâ ratione, Vbi nihilomi-
 nus peruicaciter Martinus obduresceret, titulum inde cunctis ho-
 nestiorem futurum ad hominem depellendum. Ad hæc tandem re-
 spondit Cæsar, Nolle se ab eo quod statuerat recedere, neque cui-
 quam iniungere, vt nomine publico Lutherum adiret; sed quò po-
 stulanti Conuentui gratificaretur, indulgere nouum spatium trium
 dierum,

dierum, quibus priuatim exhortari hominem possent: atque ubi is respiceret, curaturum se ut à Romano Pontifice venia impetraretur.

- 6 Negotium permouendi Lutheri suscepit Archiepiscopus Treuirensis. Erat hic Richardus Grieffeclau, Frederico intime familiaris, sed probus Catholicus, adeoque cupientissimus rei ita componendæ, ut simul amico Principi satisfaceret, simul Religioni nihil officeret. Mos est hominibus, ut si fortè cum argumenta ad persuadendum idonea se habere arbitrentur, vnusquisque antecedentem peruiaciam adscribat non tam peruiacis animi durtiæ, quàm prius hortantium infantia, confidatque id se perfecturum, quod alij nequiuertint. Conuenerunt apud Treuirenses multi Septemviri ac Principes, tam Ecclesiastici quàm profani, omnesque Luthero suadebant, ne contra communem sententiam animum obfirmaret, obiectis præsentissimis periculis, in quæ sua ipsum pertinacia præcipitem ageret: sed omnia incassum. Verumtamen Treuirensis sperauit rem sibi meliùs processuram in priuato quàm in publico congressu, atque suum intra cubiculum secum duxit Lutherum cum duobus Doctoribus, sine quibus hic de causa quidquam agere renebat; adduxit quoque memoratum Eckium Vicarium suum, & Ioannem Cocleum Decanum Francofordiensem, spectatæ pietatis ac doctrinæ virum, qui ex priuato Religionis studio Wornatiæ per eam occasionem se contulerat, quò causæ Catholicæ opitularetur; ideoque semper postea Lutheranae loquacitatis morsibus dilaceratus est. Hic denuò plurimis rationibus Martinum Eckius hortatus est ad recipiendam Generalium Conciliorum doctrinam. At ille constanter affirmavit, ea interdum falli; præcipuè verò errasse Constantiense in damnanda positione Ioannis Husii, affirmante, *solis prædestinatis Ecclesiam constare*. Pro qua quidem positione idcirco Lutherus adeò laborabat, quia cum promissam Ecclesiæ assistentis Dei tutelam negare non auderet, nolebat Ecclesiam concedere visibilem ac manifestam, cuius iudicio damnari posset, sed quamdam Ecclesiam, ad quam discernendam necesse sit impenetrabilia diuinæ destinationis decreta dignoscere; quò hac ratione cuiuscumque humano iudici se subdiceret, atque vniuersa ad interiorem Dei asflatum referret, hoc est, ad suammet assertionem atque sententiam.
- 7 Rei euentu ad Principum Congregationem, deinde ad Cæsarem delato, significauit Carolus, videri sibi rei expediendæ tempus instare. Sed conceptæ spei tenax Treuirensis, petiit impetrauitque, deprecante Conuentu, adhuc bidui dilationem. Itaque 25. Aprilis Luthero accito, quietis appetentior Archiepiscopus quatuor obtulit, quæ

1520. quæ tamen Romano Pontifici nec accepta fuissent, neque decora. Primum erat, Vt Lutherus Pontificis simul & Cæsaris iudicio se permitteret: alterum, Vt vnus Cæsaris iudicio, quem pro certo habebat Septemuir, omnia ex Pontificis sententia peracturum: tertium, Vt in Cæsaris Ordinumque Imperij iudicio se reponeret: quartum, Vt enormiora quædam pronuntiata in præsentia reuocaret, cetera futuro Concilio committeret. At sanè media consilia sæpè vtramque partem offendunt, cum etiam mediarum qualitatum sit extremas corrumpere. Hæc oblata ex vna parte supremam Romani Pontificis in rebus Fidei auctoritatem violabant; adeoque de his Alexander acerrimè conquestus est: apud quem se purgabat Septemuir, sibi fuisse in animo non aliã ratione ea proponere, nisi quatenus postmodum auctoritate Apostolicã comprobarentur. Ex altera parte decisionem delegabat iudicibus huiusmodi, quorum iudicium sibi aduersum futurum prænoscebat Lutherus: & propterea repulsam ab eo retulere. Iactabat ille, Romanum Pontificem sibi esse inimicum, Cæsarem suspectum, seque ab Oraculo diuino edoceri: *Maledictus homo qui confidit in homine. Nolite considerare in Principibus, aut in filiis hominum, in quibus non est salus.* Neque minùs suspectos sibi esse Ordines Imperij, eosque omnes aduersos in se animos variis argumentis satis patefecisse. Iudicium futuri Concilij amplexurum se fuisse, dummodò ibi res verè perpenderentur solis Scripturarum effatis, non simul intermixtis seu maiorum traditionibus, seu superiorum Conciliorum scitis, seu Patrum interpretationibus, seu viribus rationum. Quod planè idem fuisset, ac debili oculo (qualis est hominis mens ad Diuina mysteria) paginam legendam proponere minutissimis characteribus exaratam, simulque conspiciolorum omnium vsum negare. Adhuc tamen propendebat ad ea Septemuir, modò Lutherus, vt aliis significauerat, silere sustineret; quòd ita speraret hæresim lentâ tabe interituram. Sed hoc etiam ille perucax recusauit, cum articuli futuro Concilio committendi ex iis forent, quos Constantiense proscripserat; certus apud se nequaquam in dubium reuocandi quidquid Hussus & Wiclefus contra vniuersam Ecclesiasticam Hierarchiam effutierant.

Postremò, Archiepiscopus Luthero proponendum curauit, vt quando propositas ab aliis conditiones repudiabat, aliquid ipse depromeret quieti publicæ conducibile. Tum verò Lutherus, ex multiplicatione precum, quâ totum Imperium ad se conuersum spectabat, suarum virium fiduciam exaugebat; adeoque preces illæ solùm valebant ad pertinaciam ex audacia cumulandam. Respondit itaque,

que, nihil sibi opportunius occurrere, quam id quod ore Gamalielis Scriptura pronuntiat: *Si est ex hominibus consilium hoc, opus dissoluetur: sed ex Deo est, non poteritis dissolvere illud.* Quam nempe ratione conficeretur, Mahometis etiam superstitionem, atque idolorum cultum, esse à Deo, cum per tot sæcula nondum dissolui potuerint: à Deo pariter esse Calvinismum, qui reuera est quasi quædam hæresis herefeseo Lutherana, eamque, multis ipsi ablatis Prouinciis, potentia & asseclis superauit. Et etiam verum est, has omnes confecutiones magistro Luthero facile concedendas esse, cum ille vel ipsa scelera, Dei opera affirmare non dubitet.

C A P V T XXVIII.

Discessus Lutheri: Voluntarius eiusdem iter facientis raptus: Edictum Cæsareum in eum promulgatum.

1 Reuirenſis, deferueſcente iam ſpei calore pacificandæ Germaniæ, adeoquæ ſedatiore animo rem perſoluens, enimuero ſenſit, cuiam periculo, oblati huiusmodi cõditionibus, ſeſe obiecerat. Quapropter ex accepta repulſa lætus, cupidusque ſe ab illis tricis prorsus expediendi, quidquid actum fuerat Cæsari detulit. Nec deſtitere Pontificij adminiſtri ſtimulos addere ad rem maturandam. Tunc Cæſar iuſſit per Curia miniſtros Luthero ita diſceſſum indici, vt intra viginti dies ab vniuerſa Caroli ditione decederet, ſeque per viam à concionibus habendis, concitandisque populis abſtineret. De ea denuntiatione per eoſdem ille gratias egit Cæsari, addiditque ſe in omnibus obtemperaturum; ſed, vt ait Apoſtolus, *Verbum Dei non eſt alligatum:* quo dicto ſuam obſeruatam contumaciam expromebat aduerſus præceptum, de concionibus non habendis.

2 Proſectus eſt igitur poſtero die, qui fuit 26. Aprilis, ipſum deducente eodem Cæsareo Feciali, extra portam Wormatiæ à 20. equitibus ſuæ factionis exceptus. Poſt triduum Friburgum peruenit: ibi Fecialem dimiſit, cum literis ad Cæsarem animi ſui firmitatem purgantibus; reddidit etiam eidem miniſtro publicæ fidei chirographum, ſubdens eo ſibi amplius haud opus eſſe. Creditum eſt, factu quodam id à Martino peractum, quaſi ſemetipſo fatiſeſſet armatus: ſed reuera id egit, ne per concinnatum ab eo facinus, de quo dicemus, necèſſe foret cuſtodiam Cæsaream violare; & quò magis fieret veriſimile, ſibi eo munimine ſpoliato à ſuis emulis vim factam.

3 Thuringiam ingreſſus, Saxonis ditionem, poſt habitam Eufenchi

Pars I.

Q

chi